A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (hatodik tanács)

2024. november 14.*

„Előzetes döntéshozatal – 2011/7/EU irányelv – A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés – A 2. cikk 3. pontja – A »vállalkozás« fogalma – Önálló szakmai tevékenység gyakorlása – Színésznő – Ügynöki szerződés – Fizetési meghagyásos eljárás”

A C-643/23. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal da Relação de Lisboa (lisszaboni fellebbviteli bíróság, Portugália) a Bírósághoz 2023. október 26-án érkezett, 2023. július 4-i határozatával terjesztett elő

az **Agenciart – Management Artístico Lda**

és

CT

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (hatodik tanács),

tagjai: T. von Danwitz, a Bíróság elnökhelyettese, a hatodik tanács elnökeként eljárva, A. Kumin (előadó) és I. Ziemele bírák,

főtanácsnok: P. Pikamäe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– CT képviseletében P. Mendes Ferreira advogado,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Ioan és M. Narciso, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

* Az eljárás nyelve: portugál.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2011. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L. 48., 1. o.; helyesbítések: HL 2012. L. 233., 3. o.; HL 2015. L. 218., 82. o.) 2. cikke 3. pontjának értelmezésére irányul.

2 E kérelem előterjesztésére az Agenciart – Management Artístico Lda (a továbbiakban: Agenciart) és CT között, egy ügynöki szerződés alapján az Agenciart által követelt jutalék megfizetése tárgyában folyamatban lévő eljárás keretében került sor.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 2011/7 irányelv (5) és (10) preambulumbekezdése értelmében:

„(5) A belső piac egész területén lehetővé kell tenni a vállalkozók [helyesen: vállalkozások] számára, hogy a határon átnyúló műveletek ne járjanak nagyobb kockázattal, mint a belföldi eladások. A belföldi és határon átnyúló műveletekre vonatkozó szabályok lényeges eltérése a verseny torzulásához vezetne.

[…]

(10) Az a tény, hogy ezen irányelv a szellemi szabadfoglalkozásúakra is kiterjed, nem kötelezheti a tagállamokat arra, hogy azokat vállalkozásokként vagy kereskedőkként kezeljék az irányelv hatályán kívüli más vonatkozásokban is.”

4 Ezen irányelv „Tárgy és hatály” című 1. cikkének (1) és (2) bekezdése ekképpen rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv célja a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében, ily módon ösztönözve a vállalkozások, különösen pedig a kkv-k [kis- és középvállalkozások (kkv-k)] versenyképességét.

(2) Ez az irányelv a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként teljesített valamennyi fizetésre vonatkozik.”

5 Az említett irányelv 2. cikke értelmében:

„Ezen irányelv alkalmazásában a következő fogalommeghatározásokat kell alkalmazni:

1. »kereskedelmi ügyletek«: vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek, amelyek tárgya fizetés ellenében áruk adásvétele vagy szolgáltatások nyújtása;

[…]

3. »vállalkozás«: hatóságnak nem minősülő, önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy is végzi;

[…]”

A portugál jog

6 A 2011/7 irányelvet a 2013. május 10-i decreto-lei nº 62/2013 (62/2013. sz. törvényerejű rendelet) ültette át a portugál jogba.

7 A 62/2013. sz. törvényerejű rendelet 3. cikke kimondja:

„E törvényerejű rendelet alkalmazásában:

[…]

b) »kereskedelmi ügyletek«: vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek, amelyek tárgya fizetés ellenében áruk adásvétele vagy szolgáltatások nyújtása;

[…]

d) »vállalkozás«: hatóságnak nem minősülő, önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy is végzi;

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

8 Az Agenciart művészeti ügynökségként tevékenykedő, valamint az általa képviselt színészek művészi életpályájának menedzselésével foglalkozó gazdasági társaság. 2017. június 30-ig e társaság volt CT – egy színésznő – ügynöke.

9 2017 májusában az Agenciart megegyezett egy televíziótársasággal, valamint egy műsorgyártó társasággal CT televíziós sorozatban való szerepeltetéséről, kikötve a szerződtetésének feltételeit és részletes szabályait. E szerepeltetés 2017 júniusában kezdődött és 2018. május végéig tartott.

10 Az életpálya menedzselésére vonatkozó szolgáltatásokra vonatkozóan, amelyeket CT részére az e televíziós sorozatban való szerepeltetése keretében nyújtott, az Agenciart 2019. július 17-i keltezéssel egy 19 188 euró összegű számlát állított ki.

11 Mivel e számlát nem fizették meg, az Agenciart fizetési meghagyásos eljárást indított CT ellen, aki ellentmondással élt.

12 Az elsőfokon eljáró bíróság – a Tribunal Judicial da Comarca de Lisboa – Juízo de Execução de Lisboa (a lisszaboni kerületi bíróság mellett működő végrehajtási bírók, Portugália) – helyt adott az ellentmondásnak, mivel többek között úgy ítélte meg, hogy az Agenciart nem kérhet végrehajtást CT ellen a fizetési meghagyásos eljárás szerint, amiatt, hogy CT nem gazdasági társaság.

13 Az Agenciart így fellebbezést nyújtott be a Tribunal da Relação de Lisboához (lisszaboni fellebbviteli bíróság, Portugália), amely a kérdést előterjesztő bíróság.

14 E bíróság pontosítja, hogy a fizetési meghagyásos eljárás alkalmazási körét az objektív és szubjektív előfeltételek megállapításával kell meghatározni. A jelen esetben azt kell vizsgálni, hogy teljesül-e a 62/2013. sz. törvényerejű rendelet 3. cikke d) pontjában szereplő „vállalkozási” minőségre vonatkozó, szubjektív előfeltétel.

15 E tekintetben az említett bíróság jelzi, hogy e rendelkezés – a 2011/7 irányelv 2. cikke 3. pontjának mintájára – a „vállalkozás” fogalmát úgy határozza meg, mint „[…] önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezetet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy is végzi”.

16 Míg a kérdést előterjesztő bíróság szerint az Agenciart nyilvánvalóan e fogalom hatálya alá tartozik, azon kérdést illetően, hogy CT is e fogalom hatálya alá tartozik-e, kétség áll fenn. Első ránézésre az a tény, hogy CT a hivatását tekintve színésznő, és az Agenciarttal kötött ügynöki szerződés a szakmai tevékenységének mint szellemi szabadfoglalkozásnak az előmozdítására irányul, amellett szól, hogy CT a 62/2013. sz. törvényerejű rendelet 3. cikke d) pontjának értelmében véve „vállalkozásnak” minősül.

17 Mindemellett, a kérdést előterjesztő bíróság szerint CT azzal érvel, hogy a törvény és a „vállalkozás” fogalmának megfelelő értelmezése nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy valamely személy az üzleti életben végez önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet, pusztán amiatt, hogy egy életpálya-menedzselésre vonatkozó szerződés aláírásakor színésznő volt.

18 CT e tekintetben a 2016. december 15-i Nemec ítéletre (C-256/15, EU:C:2016:954) támaszkodik, amelyben a Bíróság a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2000. L 200., 35. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 226. o.) 2. cikke 1. pontjának harmadik bekezdése – jelenleg a 2011/7 irányelv 2. cikkének 3. pontja – értelmében vett „vállalkozás” fogalmának értelmezésével foglalkozott a természetes személyek vonatkozásában.

19 Ezen ítélet 33. és 34. pontjában így szerinte a Bíróság azt állapította meg, hogy mivel szükséges, hogy az érintett személy gazdasági tevékenység vagy önálló szakmai tevékenység végzése keretében szervezetként járjon el, e követelmény azt jelenti, hogy az említett személy, bármi legyen is a jogi formája és státusza, strukturált és folyamatos formában végzi e tevékenységet.

20 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság szerint a Bíróság által említett „folyamatosság” fogalma nem vet fel különösebb nehézséget a jelen esetben. Ezzel szemben e bíróság úgy véli, hogy kétség áll fenn azt illetően, hogy mit kell „szervezetként való eljárás”, illetve az ilyen tevékenység „strukturált formában” történő gyakorlása alatt érteni.

21 Ebből a szempontból a 2016. december 15-i Nemec ítélet (C-256/15, EU:C:2016:954) egy olyan személyre vonatkozott, aki mechanikai alkatrészek esztergálására és hegesztésre irányuló tevékenység végzésére jogosító kisiparos engedéllyel rendelkezik. Márpedig az ilyen tevékenység gyakorlása vélhetően azt feltételezte, hogy e személy a munkaerején és műszaki ismeretein kívül a kisiparosi tevékenységének gyakorlásához saját létesítményekkel, valamint nyersanyagokkal és szerszámokkal, azaz a termelési eszközök strukturált egészével rendelkezett. Ez különbözteti meg egy ilyen kisiparos helyzetét egy olyan színésznő helyzetétől, mint CT.

22 E körülmények között a Tribunal da Relação de Lisboa (lisszaboni fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A […] 2011/7 […] irányelv (5) preambulumbekezdésének és 2. cikke 3. pontjának értelmében és alkalmazásában »vállalkozásnak« kell-e tekinteni a színésznői hivatást rendszeresen, egyéni vállalkozóként, díjazás ellenében gyakorló természetes személyt, még ha nem is rendelkezik az erőforrások szervezett struktúrájával (mivel e tevékenységet anélkül végzi, hogy a szakmai tevékenységéhez kapcsolódó saját helyiséggel, személyzettel, eszközökkel, illetve berendezésekkel rendelkezne)?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

23 Egyetlen kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/7 irányelv 2. cikkének 3. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az a természetes személy, aki díjazás ellenében önállóan és rendszeresen gyakorolja a színésznői hivatást, anélkül azonban, hogy a szakmai tevékenységéhez kapcsolódó saját létesítményekkel, személyzettel, eszközökkel vagy berendezésekkel rendelkezne, az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozás” fogalmába tartozik.

24 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2023. október 12-i INTER CONSULTING ítélet, C-726/21, EU:C:2023:764, 43. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a 2011/7 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése szerint ez az irányelv a „kereskedelmi ügyletek” ellenértékének kiegyenlítéseként teljesített valamennyi fizetésre vonatkozik, ezt a fogalmat a 2011/7 irányelv 2. cikkének 1. pontja pedig a következőképpen határozza meg: „vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek, amelyek tárgya fizetés ellenében áruk adásvétele vagy szolgáltatások nyújtása”.

26 Ennélfogva, ellentétben azzal, amit CT az írásbeli észrevételeiben állított, az a tény, hogy egy adott kereskedelmi ügylet nem határokon átnyúló jellegű, nem releváns a 2011/7 irányelv alkalmazása szempontjából.

27 Egyébiránt, a 2011/7 irányelv 2. cikkének 3. pontja értelmében „vállalkozáson” értendő a hatóságokat kivéve minden önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy végzi is.

28 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy ahhoz, hogy valamely természetes személy a „vállalkozás” fogalma alá tartozzon, illetve ahhoz, hogy ezen ügylet „kereskedelmi” ügyletnek legyen minősíthető, nem elegendő, hogy e személy gazdasági tevékenységre irányuló olyan ügyletet köt, hanem az is szükséges, hogy e személy az ilyen tevékenység vagy önálló szakmai tevékenység végzése keretében szervezetként járjon el (lásd ebben az értelemben: 2016. december 15-i Nemec ítélet, C-256/15, EU:C:2016:954, 33. pont).

29 E követelmény azt jelenti, hogy az említett személy, bármi legyen is a jogi formája és státusza, strukturált és folyamatos formában végzi e tevékenységet, amely tevékenység így nem korlátozódhat mindössze egy adott, különálló szolgáltatásnyújtásra, továbbá az érintett ügyletnek az említett tevékenység körébe kell tartoznia (lásd ebben az értelemben: 2016. december 15-i Nemec ítélet, C-256/15, EU:C:2016:954, 34. pont).

30 A jelen ügyben, amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, nem vitás, hogy az Agenciart és a CT közötti szerződéses jogviszony díjazás ellenében történő szolgáltatásnyújtásnak minősül, és hogy az Agenciartot „vállalkozásnak” kell minősíteni. Ezzel szemben, ami azt a kérdést illeti, hogy CT-t is „vállalkozásnak” kell-e minősíteni, a kérdést előterjesztő bíróság kétségei arra vonatkoznak, hogy még ha CT díjazás ellenében önállóan és rendszeresen gyakorolja is a színésznői hivatást, nem rendelkezik az erőforrások szervezett struktúrájával, mivel e tevékenységet anélkül gyakorolja, hogy a szakmai tevékenységéhez kapcsolódó saját létesítményekkel, személyzettel, eszközökkel vagy berendezésekkel rendelkezne.

31 E tekintetben először is, mivel a 2011/7 irányelv 2. cikkének 3. pontja a „vállalkozás” fogalmának meghatározása céljából „önálló szakmai tevékenységet […] gyakorló bármely szervezet[re]” utal, meg kell állapítani, hogy az a természetes személy, aki önállóan és rendszeresen, díjazás ellenében gyakorolja a színésznői hivatást, e 2. cikk 3. pontja értelmében véve „önálló szakmai tevékenységet” folytat. Ezenkívül az említett 2. cikk 3. pontjának szövegéből az is kiderül, hogy ebben az összefüggésben nincs jelentősége annak a ténynek, hogy az érintett tevékenységet csupán egyetlen személy végzi.

32 Ezt követően, ami az önálló szakmai tevékenység „keretében”, „szervezetként” való működés követelményét illeti, a jelen ítélet 29. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a szóban forgó tevékenységet „strukturált és folyamatos formában” kell végezni.

33 Márpedig sem a 2011/7 irányelv 2. cikke 3. pontjának szövegéből, sem ezen ítélkezési gyakorlatból nem vonható le az a következtetés, hogy az e 2. cikk 3. pontja értelmében vett „vállalkozásnak” való minősítés attól függ, hogy az érintett személy, aki a tevékenységét nem vitatottan rendszeresen végzi, az erőforrások olyan szervezett struktúrájával rendelkezik-e, mint az e tevékenységhez kapcsolódó saját létesítmények, személyzet, eszközök vagy berendezések. Bizonyos gazdasági ágazatokban ugyanis az aktívákat képező elemek, legyenek azok materiális vagy immateriális jellegűek, a legegyszerűbb formákban jelennek meg, mivel a tevékenység alapvetően a munkaerőn alapul (lásd analógia útján: 1998. december 10-i Hernández Vidal és társai ítélet, C-127/96, C-229/96 és C-74/97, EU:C:1998:594, 27. pont).

34 Végül, mivel az ügyletnek az érintett tevékenység „keretébe” kell illeszkednie, nem fogadható el a CT által képviselt azon értelmezés, amely szerint bár a színésznőt mint szellemi szabadfoglalkozású személyt a 2011/7 irányelv értelmében „vállalkozásnak” kell tekinteni, amikor szerződést köt egy televíziós csatornával, nem ilyen minőségben jár el egy olyan ügynöki szerződés megkötésekor, mint az alapügy tárgyát képező szerződés.

35 Meg kell ugyanis állapítani, hogy az ügynöki szerződésnek a színésznői hivatást gyakorló személy általi megkötése e személy szakmai tevékenységének részét képezi, és szorosan kapcsolódik e tevékenységhez, hiszen ha az említett személy nem gyakorolná e hivatást, az ilyen ügynöki szerződés megkötése, amelynek lényege épp az említett tevékenység előmozdításából és menedzseléséből áll, szükségszerűen tárgytalan lenne.

36 Ezt az értelmezést erősíti meg az 2011/7 irányelv 2. cikke (3) bekezdésének kontextusa, valamint ezen irányelv célja. E tekintetben először is, többek között az említett irányelv 1. cikkének (1) bekezdéséből is kiderül, hogy az irányelv célja a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépés a belső piac megfelelő működésének biztosítása érdekében, ily módon ösztönözve a vállalkozások, különösen pedig a kkv-k versenyképességét. Másodszor, a 2011/7 irányelv (10) preambulumbekezdése hangsúlyozza, hogy a szellemi szabadfoglalkozásúak mint „vállalkozások” az irányelv hatálya alá tartoznak.

37 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/7 irányelv 2. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a természetes személy, aki díjazás ellenében önállóan és rendszeresen gyakorolja a színésznői hivatást, anélkül azonban, hogy szakmai tevékenységéhez kapcsolódó saját létesítményekkel, személyzettel, eszközökkel vagy berendezésekkel rendelkezne, az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozás” fogalmába tartozik.

A költségekről

38 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (hatodik tanács) a következőképpen határozott:

A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2011. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 3. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

az a természetes személy, aki díjazás ellenében önállóan és rendszeresen gyakorolja a színésznői hivatást, anélkül azonban, hogy szakmai tevékenységéhez kapcsolódó saját létesítményekkel, személyzettel, eszközökkel vagy berendezésekkel rendelkezne, az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozás” fogalmába tartozik.

Aláírások